

Kolmapäev, 13. aprill 2016

P8_TA(2016)0121

ELi Kesk-Aasia strateegia rakendamine ja läbivaatamine**Euroopa Parlamendi 13. aprilli 2016. aasta resolutsioon ELi Kesk-Aasia strateegia rakendamise ja läbivaatamise kohta (2015/2220(INI))**

(2018/C 058/13)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse 13. jaanuaril 2015. aastal avaldatud neljandat vahearuannet 2007. aastal vastu võetud ELi Kesk-Aasia strateegia rakendamise kohta,
- võttes arvesse nõukogu järeldusi ELi Kesk-Aasia strateegia kohta, mille välisasjade nõukogu võttis vastu 22. juunil 2015,
- võttes arvesse 20. novembril 2013. aastal Brüsselis toimunud ELi ja Kesk-Aasia ministrite kohtumisel välja kuulutatud kohustusi,
- võttes arvesse 12.–13. oktoobril 2015. aastal Milanos toimunud ELi ja Kesk-Aasia viienda kõrgetasemelise energia- ja veealase koostöö konverentsi ühisavaldust,
- võttes arvesse 21. septembrist kuni 2. oktoobrini 2015. aastal Varssavis toimunud OSCE inimõõõtme rakendamist käsitleva kohtumise tulemusi,
- võttes arvesse 2011. aastal Türgis käivitatud piirkondlikku julgeolekut ning turvalise ja stabiilse Afganistani nimel tehtavat koostööd käsitlevat Istanbuli protsessi ning selle tugevdamiseks peetud „Heart of Asia“ piirkonna riikide ministrite konverentsi, mis toimus 14. juunil 2012. aastal Kabulis,
- võttes arvesse väliskomisjoni 1. juuni 2015. aasta kuulamisel avaldatud toetust ja antud positiivset hinnangut asja ametisse nimetatud ELi Kesk-Aasia eriesindajale Peter Burianile,
- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone piirkonna kohta, eriti 20. veebruari 2008. aasta resolutsiooni ELi Kesk-Aasia strateegia kohta ⁽¹⁾ ja 15. detsembri 2011. aasta resolutsiooni ELi Kesk-Aasiat käsitleva strateegia rakendamise kohta ⁽²⁾,
- võttes arvesse oma 29. aprilli 2015. aasta resolutsiooni komisjoni 2013. aasta eelarve täitmisele heakskiidu andmisega seotud kontrollikoja eriaruannete kohta ⁽³⁾, eriti kontrollikoja eriaruande nr 13/2013 „ELi arenguabi Kesk-Aasiale“ II osa,
- võttes arvesse oma 29. aprilli 2015. aasta resolutsiooni tähelepanekutega, mis on Euroopa Liidu 2013. aasta üldeelarve täitmisele heakskiidu andmist käsitlevate otsuste lahutamatu osa, III jagu – Komisjon ja rakendusametid ⁽⁴⁾, ning eriti selle punkti 240,
- võttes arvesse oma 12. juuni 2012. aasta resolutsiooni energiapoliitika alase koostöö kohta ELi välispartneritega: strateegiline lähenemisviis kindla, jätkusuutliku ja konkurentsivõimelise energiavarustuse tagamisele ⁽⁵⁾,

⁽¹⁾ ELT C 184 E, 6.8.2009, lk 49.

⁽²⁾ ELT C 168 E, 14.6.2013, lk 91.

⁽³⁾ ELT L 255, 30.9.2015, lk 68.

⁽⁴⁾ ELT L 255, 30.9.2015, lk 27.

⁽⁵⁾ ELT C 332 E, 15.11.2013, lk 28.

Kolmapäev, 13. aprill 2016

- võttes arvesse oma 22. novembri 2012. aasta resolutsiooni ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika rolli kohta kliimast tingitud kriiside ja loodusõnnetuste korral ⁽¹⁾,
- võttes arvesse oma 13. märtsi 2014. aasta resolutsiooni ELi prioriteetide kohta ÜRO Inimõiguste Nõukogu 25. istungjärguks ⁽²⁾,
- võttes arvesse oma 13. detsembri 2012. aasta resolutsiooni ELi inimõiguste strateegia läbivaatamise kohta ⁽³⁾,
- võttes arvesse oma 13. detsembri 2012. aasta resolutsiooni aastaaruande kohta inimõiguste ja demokraatia kohta maailmas 2011. aastal ja Euroopa Liidu poliitika kohta selles valdkonnas ⁽⁴⁾,
- võttes arvesse oma 17. juuni 2010. aasta resolutsiooni inimõiguste kaitsjaid toetava ELi poliitika kohta ⁽⁵⁾,
- võttes arvesse oma 8. septembri 2015. aasta resolutsiooni inimõiguste ja tehnoloogia ning sekkumis- ja jälgimissüsteemide mõju kohta inimõigustele kolmandates riikides ⁽⁶⁾,
- võttes arvesse oma 11. detsembri 2012. aasta resolutsiooni digitaalse vabaduse strateegia kohta ELi välispoliitikas ⁽⁷⁾,
- võttes arvesse oma 11. novembri 2010. aasta resolutsiooni OSCE tugevdamise ja ELi rolli kohta ⁽⁸⁾,
- võttes arvesse oma 22. novembri 2012. aasta resolutsiooni Euroopa Parlamendi soovitustega nõukogule, komisjonile ja Euroopa välisteenistusele Euroopa Liidu ja Kasahstani vahelise laiendatud partnerlus- ja koostöölepingu üle peetavate läbirääkimiste kohta ⁽⁹⁾,
- võttes arvesse oma 15. märtsi 2012. aasta resolutsiooni Kasahstani kohta ⁽¹⁰⁾,
- võttes arvesse oma 18. aprilli 2013. aasta resolutsiooni inimõiguste olukorra kohta Kasahstanis ⁽¹¹⁾,
- võttes arvesse oma 15. jaanuari 2015. aasta resolutsiooni Kõrgõzstani kohta seoses homoseksuaalsuse propageerimist käsitleva seaduseelnõuga ⁽¹²⁾;
- võttes arvesse oma 22. oktoobri 2013. aasta seisukohta nõukogu esimese lugemise seisukoha kohta eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus makromajandusliku finantsabi andmise kohta Kirgiisi Vabariigile ⁽¹³⁾,

⁽¹⁾ ELT C 419, 16.12.2015, lk 153.

⁽²⁾ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2014)0252.

⁽³⁾ ELT C 434, 23.12.2015, lk 111.

⁽⁴⁾ ELT C 434, 23.12.2015, lk 87.

⁽⁵⁾ ELT C 236 E, 12.8.2011, lk 69.

⁽⁶⁾ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2015)0288.

⁽⁷⁾ ELT C 434, 23.12.2015, lk 24.

⁽⁸⁾ ELT C 74 E, 13.3.2012, lk 12.

⁽⁹⁾ ELT C 419, 16.12.2015, lk 159.

⁽¹⁰⁾ ELT C 251 E, 31.8.2013, lk 93.

⁽¹¹⁾ ELT C 45, 5.2.2016, lk 85.

⁽¹²⁾ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2015)0008.

⁽¹³⁾ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2013)0426.

Kolmapäev, 13. aprill 2016

- võttes arvesse oma 8. juuli 2010. aasta resolutsiooni olukorra kohta Kõrgõzstanis ⁽¹⁾,
 - võttes arvesse oma 6. mai 2010. aasta resolutsiooni olukorra kohta Kõrgõzstanis ⁽²⁾,
 - võttes arvesse oma 17. septembri 2009. aasta resolutsiooni partnerlus- ja koostöölepingu sõlmimise kohta, millega seatakse sisse partnerlus ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Tadžikistani Vabariigi vahel ⁽³⁾,
 - võttes arvesse oma 23. oktoobri 2014. aasta resolutsiooni inimõiguste kohta Usbekistanis ⁽⁴⁾,
 - võttes arvesse oma 15. detsembri 2011. aasta resolutsiooni, mis käsitleb nõukogu otsuse eelnõu Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning Usbekistani Vabariigi vahelise partnerlus- ja koostöölepingu juurde kuuluva protokolliga (millega muudetakse lepingut, et laiendada partnerlus- ja koostöölepingu sätteid kahepoolsele tekstiiltoodetega kauplemisele, kuna tekstiiltoodetega kauplemist käsitleva kahepoolse lepingu kehtivus lõpeb) sõlmimise kohta ⁽⁵⁾,
 - võttes arvesse oma 14. märtsi 2013. aasta resolutsiooni ELi ja Hiina suhete kohta ⁽⁶⁾,
 - võttes arvesse inimõiguste ja demokraatia tegevuskava aastateks 2015–2019, mille nõukogu võttis vastu 20. juulil 2015. aastal,
 - võttes arvesse ELi inimõiguste alaseid suuniseid sõnavabaduse kohta internetis ja mujal, mille välisasjade nõukogu võttis vastu 12. mail 2014. aastal,
 - võttes arvesse ÜRO Peaassamblee resolutsiooni A/RES/53/144 „Deklaratsioon üksikisikute, rühmituste ja ühiskondlike organisatsioonide õiguse ja vastutuse kohta edendada ja kaitsta üldtunnustatud inimõigusi ja põhivabadusi“ (inimõiguste kaitsjate deklaratsioon),
 - võttes arvesse ELi üldise välis- ja julgeolekupoliitika strateegia ja Euroopa naabruspoliitika jätkuvaid läbivaatamisi,
 - võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu artiklit 21,
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 52,
 - võttes arvesse väliskomisjoni raportit ja arengukomisjoni, rahvusvahelise kaubanduse komisjoni ning naiste õiguste ja soolise võrdsuslikkuse komisjoni arvamusi (A8-0051/2016),
- A. arvestades, et ELi Kesk-Aasia strateegia võeti vastu olukorras, kus suurenes piirkonna tähtsus ja ELi tegevus naabruses asuvas Afganistanis, ELi naabruspoliitika laienes Kaspia mere piirkonnale, EL jätkas postsovetlike ühiskondade reformimise ja kaasajastamise toetamist ning tähtsal kohal olid ELi energiajulgeoleku huvid; arvestades, et tunnistati ka julgeolekuprobleemide ja -ohtude olemasolu, mis nõuavad Kesk-Aasia ja ELi ning selle liikmesriikide vahelist tihedamat koostööd; arvestades, et strateegiat on rakendatud peaaegu kaheksa aastat;
- B. arvestades, et hoolimata ühisest minevikust on Kesk-Aasia paljurahvuseline ja mitmeusuline heterogeenne piirkond; arvestades, et vastastikuse usalduse puudumine ning loodusvarade kasutamise ja jagamise seotud püsivad pinged on seni õõnestanud tõelise piirkondliku koostöö arendamist;

⁽¹⁾ ELT C 351 E, 2.12.2011, lk 92.

⁽²⁾ ELT C 81 E, 15.3.2011, lk 80.

⁽³⁾ ELT C 224 E, 19.8.2010, lk 12.

⁽⁴⁾ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2014)0040.

⁽⁵⁾ ELT C 168 E, 14.6.2013, lk 195.

⁽⁶⁾ ELT C 36, 29.1.2016, lk 126.

Kolmapäev, 13. aprill 2016

- C. arvestades, et ELi ja viie Kesk-Aasia riigi vahel vastastikust huvi pakkuvates valdkondades tehtava koostöö süvendamise peamiseks tingimuseks on demokraatia, õigusriigi põhimõtete ja inimõiguste järgimine partnerlus- ja koostöölepingutes sätestatud partnerluse mõiste sügavamas tähenduses; arvestades, et demokraatia ja inimõiguste üldine olukord piirkonnas on endiselt mitmeti halb ja tekitab muret;
- D. arvestades, et suured puudujäägid õigusriigi põhimõtete järgimisel ning inimõiguste ja põhivabaduste austamisel takistavad Kesk-Aasia riikide säästva arengu ja hea valitsemistava saavutamise võimalusi nende ühiskondade kahjuks;
- E. arvestades, et kaubandus- ja energiaalased sidemed tugevdavad ELi ja Kesk-Aasia suhteid ning edendavad ühiseid väärtusi, nagu õigusriigi põhimõtted, hea valitsemistava ja inimõiguste austamine; arvestades, et üldise soodustuste süsteemi eesmärk on mitmekesistada Kesk-Aasia riikide majandust;
- F. arvestades, et mõned liikmesriigid on teatavate Kesk-Aasia riikidega loonud kahepoolset suhteid ja neid süvendanud; arvestades, et EL vajab sidusat ja järjepidevat lähenemisviisi piirkonnale, et vältida kattumisi või segadust tekitavate sõnumite saatmist;
- G. arvestades, et kui aastatel 2014–2020 on ELi poolt Kesk-Aasiale peamiselt arengukoostöö rahastamisvahendist antavat arenguabi suurendatud 1 miljardi euron, mida on 56 % rohkem kui programmiperioodil 2007–2013;
- H. arvestades, et demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend on oluline vahend, mille eesmärk on toetada kodanikuühiskonna organisatsioone ja demokratsiseerimist;
- I. arvestades, et piirkond puutub üha enam kokku usufanatismiga, mis avaldub toetuses Islamiriigile/Daeshile, Al Qaeda Afganistanis ja Hizb-ut-Tahririle, ning palju inimesi on liitunud Islamiriigi/Daeshiga Süürias ja Iraagis;
- J. arvestades, et see piirkond on oluline narkootikumide transiiditee Afganistanist Venemaale ja teatavad kohalikud hõimud tegelevad selle tulusa kaubandusega, mis võimaldab neil korruptsiooni ja huvide hägustumise tõttu kasutada märkimisväärset poliitilist mõjuvõimu;
- K. arvestades, et haridusel on keskne roll piirkonna stabiilse, turvalise ja säästva arengu edendamisel;
- L. arvestades, et 2015. aasta juunis kinnitas välisasjade nõukogu oma pühendumust naiste õiguste edendamisele ja märkis, et naiste mõjuvõimu suurendamisel selles piirkonnas on pikaajalise stabiilsuse ja hea valitsemistava tagamise seisukohast äärmiselt oluline osa;
- M. arvestades, et Kesk-Aasia riigid peavad parandama oma varjupaigapoliitika õigus- ja halduskorda ning piirkondlikud konsultatiivprotsessid, nagu ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti ja Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooni koordineeritav Almatõ protsess, võivad sellele kaasa aidata;
- N. arvestades, et kliimasoojenemise mõju Kesk-Aasias on veel suuresti teadmata, ent juba on selge, et veevarustusprobleemid madalamatel aladel asuvates riikides kasvavad veelgi;
- O. arvestades, et Venemaal ja Hiinal on piirkonnaga tugevad sidemed ja sellele suur mõju, kuid ELil on ikkagi palju võimalusi oma tegevuse ja koostöö tõhustamiseks Kesk-Aasia riikidega;

Kolmapäev, 13. aprill 2016

- P. arvestades mitmesuguseid piirkondlikke protsesse, nagu Ühise Julgeoleku Lepingu Organisatsioon (CSTO), Shanghai Koostööorganisatsioon (SCO) ja Euraasia Majandusliit (EEU), mille liikmeteks on mitu Kesk-Aasia riiki ja kus domineerivad Venemaa ja/või Hiina;
- Q. arvestades, et piirkond on kaasatud algatusse „One Belt, One Road“, eelkõige selle uude siiditee majandusvööndi osasse, mis suurendab piirkonna strateegilist tähtsust;
- R. arvestades, et Kesk-Aasia piirkonnas, kuhu kuuluvad endise Nõukogude Liidu Kesk-Aasia vabariigid, on samuti suur Venemaa, Hiina, Mongoolia, Iraani ja Afganistani mõju;

ELi kohustustega seotud üldised tähelepanekud

1. rõhutab, et ELil on sügav strateegiline, poliitiline ja majandushuvi kahe- ja mitmepoolsete suhete tugevdamise vastu kõigi Kesk-Aasia riikidega, seades selle aluseks ühised väärtused, mida deklareeritakse ELi ning Kasahstani, Kõrgõzstani, Tadžikistani ja Usbekistani vahel sõlmitud partnerlus- ja koostöölepingutes ning Türkmenistaniga sõlmitud lepingus, mis ei ole veel jõustunud;
2. rõhutab ELi suurt huvi jõuka, rahumeelse, demokraatliku, stabiilse ja kaasava Kesk-Aasia vastu, mis toimib nii majanduslikult kui ka ökoloogiliselt jätkusuutliku piirkonnana, nagu on märgitud 2007. aasta strateegias;
3. juhib tähelepanu asjaolule, et senine strateegiline lähenemine suhete kujundamisele Kesk-Aasia riikidega on olnud elujõuline ja edukas vaid osaliselt; märgib, et ELi ja Kesk-Aasia strateegia sihtriikide vahelisi majandussuhteid ei ole asjakohaselt arendatud, piirkondliku koostöö ja Kesk-Aasia riikide integratsiooni soovitatav edendamine kogemuste ja standardite ülekandmise teel on ELi poolt seisma jäänud;
4. leiab, et käesolevas resolutsioonis nimetatud valdkondades ei ole veel tehtud suuri edusamme, kuid loodab, et nii liidu ja selle liikmesriikide kui ka viie Kesk-Aasia riigi poolel osalejad teevad tõsiseid jõupingutusi, et saavutada eesmärgid, mis on sätestatud ametlikes dokumentides ja lepingutes, mis on aluseks liidu kahe- ja mitmepoolsetele suhetele Kasahstani, Kõrgõzstani, Tadžikistani, Türkmenistani ja Usbekistaniga;
5. on rahul Euroopa välisteenistuse, komisjoni ja nõukogu poolt 2015. aastal tehtud ELi Kesk-Aasia strateegia läbivaatamisega; on siiski seisukohal, et riikide erinevusi ja igapäevase eripära arvesse võttes peaksid prioriteetid, eesmärgid ja sihteesmärgid olema paremini vastavusse viidud Kesk-Aasia partnerriikide huvide, vajaduste ja raamtingimustega ning olema seepärast täpsemalt sõnastatud igale riigile kohandatud tegevuskavades ning lisada tuleks näitajad ja võrdlusnäitajad, samuti selle täitmise mõistliku ajakava, et võimaldada tegevuskavade võimalikult kiiret ja paindlikumat kohandamist piirkonna raamtingimustega;
6. nõustub seisukohaga, et 2007. aastal vastuvõetud strateegia ning selles sõnastatud pikemas perspektiivis esmatähtsad valdkonnad (inimõiguste ja õigusriigi põhimõtete järgimine, hea valitsemistava ja demokratiseerumine, noored ja haridus, majandusareng, kaubavahetus ja investeringud, energeetika ja transport, keskkonnasäästlikkus ja vesi, ühised julgeolekuohud ja -probleemid ning kultuuridevaheline dialoog) on jätkuvalt aktuaalsed ja vajalikud ELi konkreetseks tegevuseks piirkonnas vastavalt ELi strateegias kindlaks määratud eesmärkidele; pooldab siiski konkreetsemat suunitlust strateegia läbivaatamisel;
7. võtab rahuloluga teadmiseks strateegia üsna ulatusliku läbivaatamise; nõustub nõukoguga, kes on lugenud selle piirkonna strateegiliselt tähtsaks, ning on seisukohal, et seepärast tuleb tihendada koostööd poliitiliste, diplomaatiliste ja kaubandussuhete vallas ning toetada tõelisi demokraatlikke ümberkujundusi; tunneb sellega seoses heameelt aastatel 2014–2020 piirkonda suunatava ELi arenguabi varasema perioodiga võrreldes 56 % võrra suurema mahu ja konkreetsema suunitluse üle;

Kolmapäev, 13. aprill 2016

8. peab tervitatavaks asjaolu, et strateegia läbivaatamist arutati 21. detsembril 2015. aastal Astanas toimunud ELi ja Kesk-Aasia ministrite kohtumisel; toetab ELi ja Kesk-Aasia tippkohtumise korraldamist ELi eesmärkide edendamiseks piirkonnas ning probleemide ja koostööküsimuste arutamiseks;

9. jagab seisukohta, et nii kahepoolses kui ka piirkondlikus plaanis tuleks paremate tulemuste saavutamiseks kohaldada diferentseeritud, tingimustel ja stiimulitel põhinevat lähenemisi; on veendunud, et piirkondlikud programmid sellistes valdkondades nagu piirikontroll, uimastite ja uimastikaubanduse vastane võitlus, transport ja energeetika tuleks huvitatud osapoolte, sh laiema piirkonna osapoolte, nt Afganistani, Iraani, Mongoolia ja Aserbaidžaaani mõjutamiseks kohandada konkreetsete oludega;

10. nõuab, et EL teeks intensiivsemat ja eesmärgistatud koostööd nende Kesk-Aasia riikidega, kes soovivad saavutada ELi Kesk-Aasia strateegias ettenähtust enamat;

11. rõhutab, et tõhustatud piirkondlik koostöö parandaks piirkonna majanduse ja julgeolekuolukorda; arvestades asjaolu, et Kesk-Aasia piirkondade vahelised sidemed on nõrgad, kutsub Euroopa välisteenistust ja komisjoni töötama välja projekte, mis edendaksid koostööd sidemete tugevdamisest huvitatud riikidega;

12. toonitab, et ELi vahenditest väljamaksete tegemine peaks olema selgelt stiimuli- või tulemuspõhine, kus võetakse arvesse igale riigile kehtestatud võrdlusnäitajate täitmist, ning sõltuma mõõdetavatest saavutustest eeskätt sellistes valdkondades nagu demokratiseerimine, korruptsiooni ennetamine ja tõkestamine, vabad ja õiglased valimised, inimõigused, uimastikaubanduse tõkestamine, tööõiguse normide järgimine, hea valitsemistava, õigusriigi põhimõtted, areng, inimeste turvalisus ja heanaaberlikud suhted;

13. nõustub, et konkreetset ja konstruktiivset tegevust ning demokraatlike reformide ja valitsusprogrammide vastuvõtmist võib pidada paljudes valdkondades saavutustele kaasaaitavateks teguriteks; nõuab siiski, et komisjon ja Euroopa välisteenistus võtaksid oma hindamiste aluseks kohapeal kindlakstehtud asjaolud;

14. kordab vajadust ELi suurema poliitilise nähtavuse järele Kesk-Aasia piirkonnas; nõuab, et EL ja liikmesriigid piirkonnas oma välispoliitika sidusust ja kooskõlastatust suurendades räägiks ühel häälel ilma kahepoolsete läbirääkimisteta, mille tulemusena sageli vähendatakse inimõigustega seotud tingimusi, ning täieliku mõju ja koostoime saavutamiseks tuleb käivitada koostöös liikmesriikidega abi ja projektide ühine kavandamine; nõuab, et nõukogu / Euroopa välisteenistus / komisjon võtaksid vastu mõõdetavate võrdlusnäitajatega konkreetse tegevuskava, mis võimaldab nõuetekohaselt hinnata edaspidi tehtavaid edusamme; tunneb heameelt liikmesriikide ulatuslikuma kaasamise ja omavastutuse üle strateegia rakendamisel;

15. peab tervitatavaks ELi Kesk-Aasia eriesindaja ametikoha taastamist aastase vaheaja järel ning loodab, et äsja ametisse nimetatud eriesindaja annab olulise panuse strateegia rakendamisse Kesk-Aasia riikides ja nendega suhete kujundamisse sellega, et tagab piirkonnas liidu välistegevuse sidususe ja edastab ELi seisukohad Kesk-Aasia juhtpoliitikutele ja üldsusele;

16. nõuab, et ELi eriesindaja keskenduks demokraatia, õigusriigi põhimõtete, hea valitsemistava, inimõiguste ja põhivabaduste tugevdamisele, piirkondliku koostöö edendamisele ning dialoogi hõlbustamisele ja vaidlusi tekitavate lahendamata küsimuste rahumeelsele lahendamisele, luues suhteid mitte ainult valitsuste ja parlamentide, vaid ka kodanikuühiskonna ja meediaga, aidates kaasa konfliktide ennetamisele ning edendades piirkondlikku julgeolekut, kindlasuunalist keskkonda ja kliimamuutuste, eelkõige vee- ja süsivesinike varude majandamist; palub ELi eriesindajal teavitada Euroopa Parlamenti suuliselt ja kirjalikult peamistest probleemidest vastavalt Euroopa Liidu lepingu artiklile 36 ja eriesindaja mandaadile;

17. nõuab, et Euroopa välisteenistus, komisjon ja ELi eriesindaja suurendaksid ELi kohalolekut Kesk-Aasias, tagades parema ELi nähtavuse elanikkonnas, kodanikuühiskonnas, kohalikus meedias ning ärringkondades ja ülikoolides; nõuab, et Euroopa välisteenistus tasakaalustaks vaikse diplomaatia suurema avaliku diplomaatiaga;

Kolmapäev, 13. aprill 2016

18. nõuab, et Euroopa välisteenistus esitaks korrapäraselt Kesk-Aasiat käsitleva analüüsi, võttes arvesse piirkonna mitmekesist naabrust ning lisades Afganistani ja Iraani integreerimist puudutavaid küsimusi ja pakkudes välja Kaspia mere piirkonda käsitleva tervikliku lähenemisviisi;

19. palub komisjonil tagada piirkonnas rahvusvaheliste organisatsioonide, nagu OSCE, ÜRO uimastite ja kuritegevuse vastu võitlemise büroo (ONUDD), ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti ja Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooni (IOM) võetavate meetmete ja piirkonnas kasutatavate ELi väliste rahastamisvahendite (näiteks arengukoostöö rahastamisvahend, stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend, demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend ja partnerluse rahastamisvahend) vahelise koostoime, sidusus ja järjepidevus ning parandada EBRD ja EIP tegevuse kooskõlastamist;

20. palub ELil teha keskkonna, hariduse ja kliimapolitiika valdkonnas koostööd USA abi- ja arenguprojektidega, et saavutada suurem tõhusus ja jõuda ühiselt laiemale üldsuseni;

21. nõuab ELi ja OSCE vahelise Kesk-Aasiat puudutava koostöö tugevdamist, eelkõige inimõiguste, demokratiseerimise ja julgeoleku valdkonnas, et vajaduse korral ühineda nende püüdlustega piirkonnas ja neid täiendada;

22. ergutab ELi delegatsioone Kesk-Aasias kasutama oma potentsiaali maksimaalselt ära ELi strateegia rakendamiseks, eelkõige kodanikuühiskonna toetamiseks ja kaasamiseks;

23. toetab jätkuvat parlamentidevahelist koostööd ja rõhutab piirkonda saadetud alalise delegatsiooni rolli piirkonna riikidega sõlmitud partnerlus- ja koostöölepingute järelevalves;

Demokratiseerimine, inimõigused ja õigusriik

24. nõuab, et nõukogu, Euroopa välisteenistus ja komisjon tähtsustaksid ja toetaksid demokraatia edendamist ja tugevdamist, kodanikuõiguste, poliitiliste õiguste ja inimõiguste, sealhulgas ÜRO sotsiaalpaktis kodifitseeritud sotsiaalsete õiguste jõustamist, õigusriigi ülesehitamist ning head valitsus- ja haldustava Kesk-Aasia riikides ning looksid sellega eeldused julgeoleku ja stabiilsuse saavutamiseks, avatud ühiskonna kujundamiseks kõnealustes riikides ning selle tulemusel väliste ja sisemiste julgeolekupoliitiliste ja majanduslike survetega ja probleemidega tegelemisel kasutatavate heade tavade levitamiseks;

25. rõhutab, et ELi strateegia keskmesse peavad jääma inimõigused ja demokraatia, võttes arvesse, et partnerlus- ja koostöölepingutes kavandatud koostöö eeldab inimõiguste ja demokraatia klausli kohaldamist; peab kahetsusväärseks, et partnerlus- ja koostöölepingutega sätestatud juriidilisi kohustusi kaitsta demokraatiat ja õigusriigi põhimõtteid ei ole nõuetekohaselt rakendatud, erandiks on vaid mõningane edu Kõrgõzstanis;

26. peab kahetsusväärseks, et demokraatlike normide, inimõiguste ja põhivabaduste üldine järgimine ei ole veel piisav; peab kahetsusväärseks, et kuigi mõnes piirkonna riigis on tehtud teatavaid edusamme, on üldine inimõiguste olukord endiselt muret tekitav; see puudutab nii õigusreforme, aktiivsemat tegevust piinamise tõkestamiseks ning meetmeid laste töö ja sunniviisilise töö kaotamiseks;

27. juhib tähelepanu Saksamaa ja Prantsusmaa koordineerimisel ning Soome ja Läti aktiivsel toetusel tegutseva õigusriigi platvormi lisaväärtusele ja edasisele potentsiaalile mitme riigi- ja haldusõiguse teemalise ning kohtunike koolitusürituse korraldamisel; ergutab teisi liikmesriike selles ennetavamalt osalema; nõuab samas, et platvormi täiustataks, et hõlmata demokratiseerimise ja inimõiguste alaseid aktuaalseid küsimusi; nõuab kodanikuühiskonna täit kaasamist platvormi ja tihedamat koostööd sellega; kutsub ELi ja liikmesriikide saatkondi üles toetama tõeliselt sõltumatuid valitsusväliseid partnereid;

Kolmapäev, 13. aprill 2016

28. juhib tähelepanu ebakõlale seaduste vastuvõtmise ja nende tegeliku rakendamise vahel, mis põhjustab edu ebatäpset hindamist; nõuab, et Euroopa välisteenistus ja komisjon lähtuksid edusammude hindamisel praktikas tegelikult saavutatud tulemustest, mitte õigusaktidest või avaldustest;

29. soovib ELil kohandada oma inimõigustealast poliitikat ja välisrahastamisvahendeid, võttes paremini sihiks järjepideva pikaajalise demokraatliku reformi;

30. mõistab kindlalt hukka inimõiguslaste, opositsioonipoliitikute ja ajakirjanike jätkuva tagakiusamise Türgemistanis, Usbekistanis, Tadžikistanis, Kasahstanis ja Kõrgõzstanis ning palub Euroopa välisteenistusel kõikide tema käsutuses olevate vahenditega nende kaitseks kiiresti välja astuda;

31. mõistab hukka pagendatud opositsiooniesindajate vastu suunatud tegevuse teatavate Kesk-Aasia režiimide poolt, sh mõrvad ja Interpoli kaudu toimuvate väljasaatmismenetluste kuritarvitamine; nõuab, et liikmesriigid tagaksid parema kaitse ja hoiduksid nende väljasaatmisest kooskõlas tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõttega, mis keelab tagakiusamise ohvri väljaandmise tema tagakiusajale;

32. nõuab sellega seoses, et Euroopa välisteenistus mõistaks oma avaldustes selgelt hukka Kesk-Aasia režiimide võetud repressiivmeetmed avaliku julgeoleku tagamise ettekäändel, võttes samas arvesse põhjendatud julgeolekukaalutlusi;

33. kutsub nõukogu, Euroopa välisteenistust ja komisjoni üles nõudma suhete edasisel kujundamisel tugevamalt seda, et Kesk-Aasia partnerriigid ratifitseeriks kiiresti Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi ning võtaksid vastu ja jõustaksid ILO olulised põhistandardid ja muud normid, mida ei ole veel üle võetud;

34. mõistab, milline risk kaasneb nende välisvõitlejate tagasipöördumisega, kes käisid võitlemas kõrvuti Daeshiga, kuid väljendab sügavat muret kodanikuühiskonna ja opositsioonierakondade mahasurumise pärast julgeoleku ja stabiilsuse kaitsmise ettekäändel, sh küsitavate terroristlikus tegevuses osalemise süüdistuste või ebamääraste sotsiaalse vaenu õhutamise süüdistuste esitamine, nn välisagentide seadused, millega häbimärgistatakse ja piiratakse välismaalt rahastatavate seaduslike valitsusväliste organisatsioonide tegevust, ning seire-, järelevalve-, tsensuuri- ja filtreerimistehnoloogia suurem kasutamine, ning peab neid igal juhul sobimatuteks lahendusteks; tuletab partnerriikidele meelde, et tõeliselt toimiv demokraatia peab austama sõnavabadust ja meedia pluralismi; rõhutab sellega seoses, et arvamusevabaduse mahasurumine ei aita kuidagi kaasa püsiva stabiilsuse säilitamisele riigis; rõhutab, et vastavad ELi vahendid, nagu regulaarsete seminaride korraldamine ja tihedam suhtlemine üldsusega, peaksid aitama tugevdada tema rolli, ning et paljud kogukonnad on praegu pigem valmis toetuma rühmade ja klannide vahelistele suhetele või võrgustikele, mida kontrollib valitsev eliit;

35. kutsub piirkonna riike üles mitte käsitlema rahvusvaheliste valitsusväliste organisatsioonide kohalolekut ohuna, vaid ühiskonna rikastamisena, ja tagama neile täieliku juurdepääsu kinnipidamisasutustele karistuste kohaldamise läbipaistvuse parandamiseks, eriti puudutab see koostööd kõigi ÜRO asutuste ja Rahvusvahelise Punase Ristiga;

36. peab muret tekitavaks, et piirkonna riikides on üha rohkem seadusi, millega piiratakse ajakirjandus-, sõna-, kogunemis- ja ühinemisvabadust ning võetakse sihikule kodanikuühiskonna rahastamine (nn välisagentide seadused) ning lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste inimeste (LGBTI) kogukonnad (LGBTI propaganda seadused); on sellega seoses seisukohal, et EL peab oma prioriteetide hulka võtma lisaks nimetatud vabaduste edendamisele ka usu- ja veendumuste vabaduse ning naiste, laste ja vähemuste õiguste edendamise;

37. kutsub ametivõime energilisemalt kaitsma Kesk-Aasia ühiskondade usu- ja rahvusvähemusi ning lesbisid, geisid, biseksuaale, trans- ja intersoolisi inimesi, lõpetama nende diskrimineerimisele ja jõustama haavatavate isikute, eelkõige puuetega isikute õigusi;

Kolmapäev, 13. aprill 2016

38. tuletab meelde, et laste õiguste kaitse ja edendamine on üks ELi peamisi eesmärke, ning kutsub ametivõime toetama selle eesmärgi elluviimist kooskõlas rahvusvahelise õiguse ja rahvusvaheliste normidega, eelkõige ÜRO lapse õiguste konventsiooniga;

39. on rahul inimõigustealaste dialoogide käivitamisega kõigis viies Kesk-Aasia riigis; juhib siiski tähelepanu selle protsessi vähesele läbipaistvusele ja palub komisjoni asepresidendil ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgel esindajal läbi vaadata piirkonna riikidega toimuvate inimõigustealaste dialoogide rolli, mandaadi, eesmärgid ja järelmeetmed, ning eelkõige kaasata kõik sidusrühmad, sealhulgas islami reformimeelsed poliitilised liikumised, kes on äärmusluse vastu, käivitada inimõiguste süstemaatilise järelevalve mehhanismid ja eriolukorra kavad juhtudeks, kui nendes mehhanismides ilmneb tõsiseid puudusi; märgib, et inimõigustealased dialoogid on ELi ja Kesk-Aasia riikide vahelistes suhetes tähtis vahend, mis võimaldab rakendada arukaid strateegiaid ning seepärast tuleks seda piisavalt kasutada; nõuab, et sellised dialoogid oleksid osa terviklikust inimõigustealastest tegevusest piirkonnas; nõuab sellega seoses, et inimõiguste küsimusi tõstatataks ja käsitletaks kõigil, sh riigipeade ja valitsuste tasandil; nõuab tungivald, et EL tegeleks järjekindlalt ja avalikult konkreetsete juhtumitega;

40. rõhutab ÜRO Inimõiguste Nõukogu üldise korrapärase läbivaatamise mehhanismi tähtsust inimõiguste kaitse, demokratiseerimise protsessi ja õigusriigi põhimõtete tulemusliku elluviimise seisukohast Türkmenistanis, Usbekistanis, Tadžikistanis, Kasahstanis ja Kõrgõzstanis;

41. tuletab Kesk-Aasia riikide valitsustele meelde nende kohustusi OSCE inimõõõtme raames;

42. peab tervitatavaks ÜRO peasekretäri Ban Ki-mooni 2015. aasta juunis piirkonda külastades tehtud avaldusi, milles ta hoiatas demokraatia vähenemise eest;

43. märgib, et ELi ja USA tegevus Kesk-Aasias on peaaegu täielikult kooskõlastamata; ergutab looma praktilisemaid koostöösidemeid; on veendunud, et ühismeetmetest võib olla kasu eelkõige sellistes valdkondades nagu inimeste turvalisus ja inimõiguste edendamine;

Naiste õigused ja sooline võrdõiguslikkus

44. tõdeb, et kui inimõiguste edendamisel on Usbekistanis, Kasahstanis, Kõrgõzstanis, Tadžikistanis ja Türkmenistanis erinevad probleemid, siis naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas on piirkonna probleemid ühised;

45. märgib, et kuigi kõik viis Kesk-Aasia riiki on ratifitseerinud ÜRO konventsiooni naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta, valitseb jätkuvalt patriarhaalne ja meeste poolt juhitud kultuur, naiste ja meeste vahelist märkimisväärset ebavõrdsust esineb ikka veel paljudes valdkondades, sealhulgas seoses juurdepääsuga kõrgharidusele, mõnele tööturusektorile ja võimalusega saada õiguskaitset ja kasutada õigusi, ning naistevastane vägivald on paljudes Kesk-Aasia piirkondades ikka laialt levinud ja seda esineb mitmel kujul, sh koduvägivalla, naiseröövimise, inimkaubanduse, varajaste abielude ja füüsilise väärkohtlemise kujul; kutsub kõnealust viit riiki üles rakendama täielikult konventsiooni naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta; kordab, et ELi toetus peab sisaldama konkreetseid meetmeid naiste diskrimineerimise kaotamiseks;

46. märgib, et naistel on terviklik ja tähtis roll kõigi Kesk-Aasia riikide põllumajandustootmises, kuna põllumajandussektoris hõivatud naiste keskmine osakaal on 58 %⁽¹⁾; palub kõigil Kesk-Aasia riikidel soodustada naiste tööhõivet ja naisettevõtlust eelkõige maapiirkondades; nõuab, et tütarlaste ja naiste majanduslikke ja sotsiaalseid õigusi ja nende mõjuvõimu suurendamist edendataks ja jälgitaks ELi suhete ühe peamise eesmärgina selles piirkonnas;

⁽¹⁾ Maailmapanga 2012. aasta statistika.

Kolmapäev, 13. aprill 2016

47. tunnustab üksikute Kesk-Aasia riikide võetud meetmeid soolise võrdõiguslikkuse suurendamiseks, näiteks muudatusi Kõrgõzstani kriminaalkodeksi artiklites 154 ja 155, mis jõustusid 2014. aasta veebruaris ja millega karmistati karistusi laialt levinud naiseröövimise tavale; märgib siiski, et naiste õiguste kaitse ja soolise võrdõiguslikkuse edendamine piirkonnas on endiselt keeruline; palub komisjonil jätkuvalt toetada Kesk-Aasia riike naiste õiguste tegevuskavade väljatöötamisel soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks ja saavutamiseks ning tagada, et kõigil, ka ühiskonna kõige haavatavamatel liikmetel, oleks võimalus oma inimõigusi täiel määral kasutada;

48. kiidab heaks Kasahstani soolise võrdõiguslikkuse strateegia ja selles sisalduvad 45 poliitilist, sotsiaalset ja majanduslikku meetet; palub komisjonil jätkuvalt toetada Kesk-Aasia riike naiste õiguste tegevuskavade väljatöötamisel ja nõuab selle strateegia tõhusamat rakendamist; peab kahetsusväärseks, et naised ei ole Kasahstani otsustusorganites piisavalt esindatud, kuigi õiguslikult kehtib poliitilistes institutsioonides 30 % kvoot;

49. palub Euroopa välisteenistusel koostada ELi Kesk-Aasia strateegia läbivaatamise käigus aastateks 2016–2020 seatud eesmärkide kohaselt ja Kesk-Aasia riikide juba tehtud edusammude valguses tervikliku võrdõiguslikkuse tegevuskava, mis sisaldab konkreetseid meetmeid naiste õiguste ja elamistingimuste parandamiseks; on seisukohal, et kõiki Kesk-Aasia riike tuleks julgustada võtma vastu õigusnorme, milles keelatakse selge sõnaga igasugune naistevastane vägivald ja diskrimineerimine, sealhulgas seksuaalne, füüsiline, psühholoogiline ja majanduslik kuritarvitamine, kus naised isoleeritakse ühiskonnast muu hulgas selle abil, et takistatakse nende töötamist ja juurdepääsu pangakontodele, krediitkaartidele või transpordivahenditele; juhib tähelepanu sellele, et majanduslik kindlus on kõige olulisem tegur, mis määrab selle, kas koduvägivalda ohver pääseb vabaks ja vabaneb edasisest väärkohtlemisest püsivalt; palub Kesk-Aasia riikidel käsitleda naistevastast vägivalda kriminaalkuriteona, uurida nõuetekohaselt kõiki teatatud juhtumeid ja rakendada meetmed, millega tagatakse ohvritele kaitse, abi ja juurdepääs õigusemõistmisele, ning võtta kasutusele õigusaktide jõustamist tagavad mehhanismid; märgib, et abielude korraldamine on Kesk-Aasias küllaltki oluline tegevusala, ning palub, et selle piirkonna riigid kaaluksid sellise tegevuse õiguslikku reguleerimist, et haavatavaid naisi ärakasutamise eest paremini kaitsta; kutsub Kesk-Aasia riike üles korraldama koolituskampaaniaid, milles käsitletakse õigust elada ilma vägivaldta, ja teadlikkuse tõstmise algatusi kogu ühiskonna jaoks tervikuna ja eriti usujuhtide jaoks selle kohta, et abielu sõlmimiseks on rangelt nõutav mõlema poole nõusolek;

50. märgib, et õigusnormide ja tegelikkuse vahel on lõhe ning kuigi mõne riigi seadustega tagatakse vara jagamisel võrdsed õigused, soositakse jätkuvalt meessoost päriajaid; väljendab muret selle pärast, et Tadžikistanis abielusid seaduslikult ei registreerita, mis jätab naised pärast lahutust eriti haavatavasse olukorda, arvestades, et OSCE uuringu kohaselt jääb seetõttu 80 % lahutatud naistest omandiõiguseta ega saa laste ülalpidamistoetust;

51. nõuab ELilt tungivalt Kesk-Aasia riikides inimõiguste kaitsmise ja soolise võrdõiguslikkuse edendamisega tegelevate kodanikuühiskonna organisatsioonide toetamist ning aktiivse koostöö tegemist soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas tegutsevate rahvusvaheliste organisatsioonidega, nagu ILO, OECD ja ÜRO, et luua sünergia naiste mõjuvõimu suurendamiseks;

52. märgib, et ministriumiametnike seas on vähe naisi, nimelt 2015. aastal oli naisi sellistel ametikohtadel Kõrgõzstani 15 % ja Türkmenistanis 5,7 %⁽¹⁾; ergutab Kesk-Aasia riike ja komisjoni keskendumata ka naiste kaasamisele otsustusprotsessidesse, eelkõige poliitika vallas, ja soovib kvoodisüsteemi kasutuselevõttu, et edendada naiste osalemist, eriti ametikohtadele kandideerimisel;

53. palub Kesk-Aasia riikidel edendada võrdset juurdepääsu info- ja kommunikatsioonitehnoloogiale, et tagada naiste potentsiaali kasutamine majanduskasvu ergutamisel nii kohalikul kui ka ülemaailmsel tasandil.

⁽¹⁾ Maailmapanga statistika viieaastases ajavahemikus 2011–2015.

Kolmapäev, 13. aprill 2016

54. soovib kohtutöötajaid teavitada soolise võrdõiguslikkuse küsimustest ja neid sel teemal koolitada ning osutab vajadusele karistada soolise vägivalda toimepanijaid;

55. rõhutab vajadust korraldada õiguskaitseametnikele, prokuröridele ja kohtutöötajatele naistevastase vägivalda ja inimkaubanduse teemalisi koolituskursusi ja luua ohvrite jaoks ligipääsetavad keskused ja varjupaigad, kus antakse psühholoogilist ja õigusabi;

56. rõhutab, et oluline on nõuetekohaselt rahastada soolise võrdõiguslikkuse poliitika rakendamisega tegelevaid institutsioone ja organeid ning tagada naiste õiguste edendamise tegelevate kodanikuühiskonna organisatsioonide sõltumatus ja rahastamine;

Haridus, noored ja inimestevahelised otsekontaktid

57. rõhutab, et haridus on üks tähtsamaid valdkondi ELi pikaajaliste meetmete rakendamiseks Kesk-Aasias; peab haridust tähtsaks integratsiooni tugisambaks ning demokraatia, majanduse ja sotsiaalse arengu võimaldajaks kõigis Kesk-Aasia riikides; toetab tööd, mida on tehtud Kesk-Aasia haridusplatvormi institutsiooniliste ja haridusprogrammide raames, pakkudes tehnilist tuge ja võimaldades dialoogi seminaridel (nagu Bishkek, 2014); tunneb sellega seoses heameelt Läti algatuse üle korraldada esimene ELi ja Kesk-Aasia ministrite hariduseteemaline kohtumine ning Läti ja Poola võetud kohustuse üle juhtida piirkondlikku haridusprogrammi, võttes arvesse mõne liikmesriigi kahetsusväärset pikka aega kestnud vastuseisu; kutsub ELi ja liikmesriike aktiivselt osalema Läti 2015. aasta esimese poolaasta eesistumise ajal esitatud vastavate eesmärkide saavutamises; peab kaasavasse ja kvaliteetsesse haridusse investeerimist parimaks viisiks, kuidas piirkonna sotsiaal-majanduslikku olukorda parandada;

58. ergutab komisjoni tegelema ELi ja Kesk-Aasia haridusplatvormi tuvastatud puudujääkidega, nagu probleemid õiglase juurdepääsuga haridusele, ajude äravool ning koolitus ebasoodsas olukorras ja haavatavatele rühmadele, nagu tütarlapsed, puudega lapsed ja vähemuste hulka kuuluvad lapsed;

59. nõuab, et EL pühendaks rohkem tähelepanu kvaliteetse hariduse edendamisele Kesk-Aasia riikide noorte seas, sest sellel on soodne mõju sotsiaalsele kaasatusele, sotsiaalsele ühtekuuluvusele ja stabiilsusele ning jätkusuutliku demokraatliku ühiskonna kujundamisele ning see on parim vahend vägivaldse äärmusluse ja piirkonna noorte radikaliseerumise ennetamiseks; peab seda prioriteediks, sest 14aastased ja nooremad moodustavad 25–35 % elanikkonnast, mille plahvatuslik noorenemine on muutunud demograafiliseks probleemiks; palub pöörata rohkem tähelepanu piiriülestele projektidele kultuuridevaheliseks leppimiseks ja arenguks Fergana orus;

60. väljendab heameelt alg- ja keskhariduse omandajate arvu suurenemise üle ning rõhutab, et oluline on jätkata sama joont; tunneb heameelt, et alg- ja keskhariduse omandanud naiste arv on peaaegu võrdne meeste omaga; rõhutab, kui võrd oluline on naiste juurdepääs kutse- ja kõrgharidusele, eelkõige Usbekistanis ja Tadžikistanis, kus ülikooliõpinguid jätkavate naiste ja meeste arvu vahel on veel märkimisväärne lõhe;

61. juhib tähelepanu sellele, kui oluline on naiste juurdepääs kutse- ja kõrgharidusele, sealhulgas nende suurem osalemine teaduse ja tehnoloogia valdkonnas, ning nõuab tungivalt, et ELi eriesindaja ergutaks looma stiimuleid selles valdkonnas; on seisukohal, et EL peaks tõhustama selle valdkonna meetmeid, näiteks korraldama õpetajatele koolituskursusi ja hankima õppematerjale; nõuab, et astutuks samme selleks, et ajakohastada riiklikku haridussektorit, edendada rahvusvahelisi akadeemilisi vahetusi ja anda naistele võimalus võrdsetel alustel osaleda; on seisukohal, et haridusvaldkonna spetsialistide jaoks tuleks välja töötada soolise võrdõiguslikkuse teemalised koolituskursused;

62. on seisukohal, et ELi positiivset rolli piirkonnas tuleks suurendada hariduse ja inimestevaheliste kontaktide kaudu; tuletab meelde ELi selliste rahvusvaheliste vahetusprogrammide nagu „Erasmus+“, Erasmus Mundus ja Erasmus Tempus tähtsust positiivse liikuvuse ja ELi ja Kesk-Aasia kultuuridevahelise dialoogi edendamisel ning programmides osalevate

Kolmapäev, 13. aprill 2016

üliõpilaste võimestamiseks võimaluste loomisel, mis kõik toob kultuure üksteisele lähemale; tunneb heameelt tõsiasja üle, et EL on eraldanud piirkonna Erasmus+ hariduskoostöö programmile 115 miljonit eurot; kutsub kõiki asjaomaseid sidusrühmi üles liidu ja liikmesriikide tasandil hindama ja arendama ELi ja Kesk-Aasia piirkonna vahelisi olemasolevaid õppe- ja stipendiumiprogrammide mehhanisme ja noorte spetsialistide vahetust eriti tehnoloogia ja rakendusteaduste vallas;

63. peab tervitatavaks asjaolu, et kõik viis Kesk-Aasia riiki on järginud hoolikalt Bologna protsessi, millest on viimastel aastatel juhitud paljud riigisiseseid reformid;

64. kutsub komisjoni soodustama Kesk-Aasia teadlaste, instituutide ja ettevõtete osalemist teaduse ja innovatsiooni alastes koostööprojektides, mida rahastatakse programmi „Horisont 2020“ raames;

Majandusintegratsioon, kaubandus ja säästev areng

65. märgib, et riikide ühised jooned pärinevad vanemast ajaloost, sealhulgas Siiditee, türgi hõimude poolse koloniseerimise ja islami vastuvõtmise aegadest; märgib ühtlasi, et piirkonna viie riigi arengutase on erinev: Kasahstan on tõusmas piirkonna tähtsaimaks osaliseks, kellega Euroopa Liidu suhted edenevad jõudsalt; Kõrgõzstan ja Tadžikistan on palju vaesemad, kuid on suhteliselt avatud, kaasates mõningal määral kodanikuühiskonda; arenevad ka ELi suhtes Usbekistaniga, kuid Turkmenistan on endiselt piirkonna kõige suletum riik, kus puudub tõhus sõltumatu kodanikuühiskond;

66. juhib tähelepanu tõsiasjale, et see piirkond on ka märkimisväärselt mitmekesine eelkõige loodusvarade (nt fossiilsed kütused ja põllumaa) poolest ning sellest osaliselt tulenevalt ka riikide praeguse inim- ja majandusarengu taseme poolest; rõhutab, et ühelt poolt on oluline võtta arvesse piirkonna kultuurierinevusi ja teisalt riikide omavahelist sõltuvust;

67. tõdeb, et uuel tõukel ELi ja Kesk-Aasia vahelises majanduskoostöös võib olla soodne mõju ajakohastamisele ja demokraatiseerimisele piirkonnas;

68. on veendunud, et piirkonna majanduse mitmekesistamine loob regionaalarengu, stabiilsuse ja julgeoleku seisukohast lisaväärtust, pidades silmas sotsiaalset, majanduslikku ja keskkonnatasakaalu; leiab, et on oluline ajakohastada ja arendada säästvat riigisisest transporti ja energiataristut, eelkõige maapiirkondades, parandada ühtlasi juurdepääsu kiirele internetile ja hõlbustada piirkondadevaheliste ühenduste arendamist; on seisukohal, et keskkonna taastamine ja säästev areng peaksid olema piirkonna arengu seisukohast võrdse tähtsusega, ning rõhutab mõlema edendamisel kaubanduse olulisust; pooldab ELi toetuse suurendamist loodusvarade majandamise arendamiseks Kesk-Aasia riikides ning nende vahelise piiriülese koostöö ergutamiseks;

69. on mures seisunud ja ebaühtlase sotsiaal-majandusliku arengu, läbipaistvuse puudumise ja sellest tuleneva korruptsiooni, halb valitsemistava, nõrga institutsioonilise raamistiku, õigusriigi põhimõtete eiramise ja kodanikuühiskonna vähese osaluse pärast, mis soodustab klientelismi ning süvendab korruptsiooni ja riigi vähese tõhususe probleemi;

70. rõhutab ELi ja Kesk-Aasia kaubandussuhete tähtsuse suurenemist, kuna EL on nüüd piirkonna esimene kaubanduspartner; rõhutab, et EL peab edendama kaubandus- ja investeerimissuhteid Kesk-Aasia riikidega; juhib sellega seoses tähelepanu vajadusele, et Kesk-Aasia riigid suurendaksid oma jõupingutusi korruptsiooni vastu võitlemisel ja stabiilse keskkonna edendamisel, et meelitada ligi välisinvesteeringuid;

Kolmapäev, 13. aprill 2016

71. on seisukohal, et majandus- ja kaubandussuhted Kesk-Aasia riikidega peaksid arenema koos õigusriigi põhimõtete, demokraatia ning inimõiguste ja põhivabaduste edenemisega, mitte nende arvelt; tuletab selleks meelde, et oluline on aktiveerida ELi sõlmitud kaubanduslepingute asjaomastes klauslites ette nähtud sätteid, kui lepingupool rikub inimõigusi;

72. märgib, et strateegia üks prioriteet on kaasav ja jätkusuutlik majandusareng; rõhutab, et Kesk-Aasia riikidel tuleb aktiivselt edendada vaesuse vähendamise ja sotsiaalse tõrjutuse vastast poliitikat; märgib, et majanduskasvu aeglustumine Venemaal ja Hiinas, jätkuvad geopoliitilised pinged ja Ukraina konflikt avaldavad äärmiselt ebasoodsat mõju piirkonnale; rõhutab sellega seoses, et piirkonnale põhjustavad tõsiseid sotsiaal-majanduslikke probleeme halvenevad majandussuundumused, mis tulenevad toorainehindade langusest, rubla devalveerumisest ja sellest, et vähenenud on Venemaale rännanute rahaülekanded, kusjuures paljud väljarännanute naasevad nüüd töötuna kodumaale; märgib selle tagasilanguse taustal, et piirkonna majanduskasvu pärast 2014. aastat hinnatakse ligikaudu poolele eelmise kümne aasta keskmisest kasvumäärast;

73. nõuab, et komisjon töötaks välja programmid, mis hõlbustavad sotsiaalset integratsiooni ja välismaalt naasnud isikute tööhõivet, ning peetaks aktiivsemat dialoogi rände ja liikuvuse teemal;

74. rõhutab, et on vaja sellist ELi Kesk-Aasia strateegiat, mis ei põhineks geostrateegilistel huvidel, vaid kujundaks kaasavat ja demokraatlikku ühiskonda, mida iseloomustab ametiühingutega liitumise vabadus ja aktiivne kodanikuühiskond, samuti suurem sooline võrdõiguslikkus ja naiste mõjuvõimu suurendamine eriti maapiirkondades;

75. rõhutab, et viimaste aastate kiirele majanduskasvule vaatamata on piirkonnas kõrge vaesuse määr, suur sissetulekute ebavõrdsus ja oodatav eluiga lüheneb eeskätt maapiirkondades, kus elab 80–90 % rahvastikust; rõhutab, et majanduse üleminekuperioodil toimunud erastamine ei ole suures osas puudutanud mägipiirkondi; rõhutab, et eriti mõjutatud on nimetatud piirkondade naised, sest mehed lähevad linna tööd otsima ja jätavad talumajapidamise ning perekonna eest hoolitsemise täielikult naiste õlule;

76. rõhutab, et strateegia tuleb kooskõlastada üleilmsete kohustustega, eelkõige 2030. aasta säästva arengu tegevuskavaga, mis võeti vastu 25. septembril 2015. aastal ÜRO säästva arengu tippkohtumisel;

77. ergutab integreerima säästva arengu eesmärgid piirkonda käsitlevasse ELi arengukavasse; kordab, et nende eesmärkide kaasamine muudab säästva arengu Kesk-Aasia piirkonnas ulatuslikumaks;

78. rõhutab, et ELil on oluline kasutada arengukoostööd inimõiguste edendamiseks ja säästva arengu eesmärkide saavutamiseks, suurendada kaubavahetuse ja investeeringute mahtu kõigis piirkonna riikides ning sotsiaalpartnerite rolli ja osalemist kodanikuühiskonnas;

79. on seisukohal, et arenguabi tuleks anda vaid riikides, kes on siiralt pühendunud vaesuse vähendamisele ning võrdsele ja jätkusuutlikule sotsiaal-majanduslikule arengule ja inimõiguste austamisele, ning sellised riigid peavad näitama, et neil on tõhus korrupsioonivastane poliitika, ja lubama ELil teha järelevalvet tehtu üle; seab sellega seoses kahtluse alla Türkmenistanile ja Usbekistanile antava abi mõistlikkuse ja kulutõhususe; palub praeguse poliitika läbi vaadata, kui olukord paraneb; ergutab liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat aitama sellealast edu süvendada; peab kahetsusväärseks, et korrupsiooni kõrge taseme ja ebatõhusa bürokraatia tõttu on abi kasutussuutlikkus väga väike ja soodne mõju väga piiratud;

Kolmapäev, 13. aprill 2016

80. märgib, et praegune läbivaatamine seoti meelega lahti 2014. aastal lõppenud Kesk-Aasia arengukoostöö rahastamisvahendi 2014–2020. aasta programmi koostamisest, et vältida segadusi ja kattumist, säilitades samas ELi meetmete sidususe piirkonnas;

81. nõuab, et arenguabi keskenduks maaelu arengule ja säästvale põllumajandusele, eriti monokultuuride, näiteks puuvilla kasvatamise osakaalu vähendamisele;

82. nõuab, et EL jälgiks oma tehnilise ja rahalise abi tõhusust Kesk-Aasia riikide avaliku sektori reformimisel;

83. nõuab ELi arengupoliitika kooskõlastamist liikmesriikide tegevusega piirkonnas; nõuab tihedamat arengukoostööd USAga ühise säästva arengu partnerluse raames; nõuab ühtlasi Kesk-Aasia piirkonna arendamisel koostöö tegemist ka Hiina ja Venemaaga;

84. võtab arvesse Hiina enesekehtestamist piirkonnas ja tema rolli muutumist väliskaubanduspartnerist vahendajaks piirkondlikus majandusjuhtimises, mis hõlmab avalike hüvede pakkumist piirkonnas;

85. on veendumusel, et Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi (EFSI) ning Hiina siiditee vööndi „One Belt One Road“ algatuse vaheline sünergia on tähtis vahend majandusliku ja sotsiaalse arengu saavutamiseks piirkonnas;

86. märgib samuti, et kaks riiki, Kasahstan ja Kõrgõzstan, on ühinenud Venemaa loodud uue Euraasia Majandusliiduga;

87. nõuab ELi tihedat koostööd ÜRO fondide ja asutustega ning Maailmapangaga;

88. võtab teadmiseks jätkuva valdkondliku eelarvetoetuse Kõrgõzstanis ja Tadžikistanis ning kutsub komisjoni ja Euroopa välisteenistust üles määrama eeskätt jätkuvatele eelarvetoetuse programmidele kindlaks ranged ja objektiivselt kontrollitavad tingimused ning neid kohaldama; rõhutab siiski, et nendega peavad kaasnema rangemad kriteeriumid, sealhulgas tugev reformikava ja tõhusad korrupsioonivastased meetmed; märgib, et ELi eelarvetoetusi ei tohiks kasutada avalike põhiteenuste (nt põhi- ja keskharidus, esmatasandi tervishoid, põhitaristu) otserahastamiseks, mis on peamiselt ametiasutuste vastutusalas; on pigem seisukohal, et ELi abi peaks olema seotud ametiasutuste tulemuslikkusega selle valdkonnas ning ELi eelarvetoetus peaks aitama välja töötada täiustatud avalikke teenuseid, nt teadusuuringud, innovatsioon, kõrgharidus, innovaatiline taristu jms;

89. väljendab heameelt makromajandusliku finantsabi suurendamise üle ning nõuab, et asjaomast vahendit kasutataks rangete tasuvuskriteeriumide ja ülekanduvat mõju käsitlevate üksikasjalike mõjuhindamiste alusel; rõhutab strateegia rakendamise eduaruannete tähelepanuväärsemaid aspekte arvesse võttes seda, et oluline on liikmesriikide kaasamine ELi abi rakendamisse, et saavutada suurem mõju ja parandada tulemusi;

90. väljendab heameelt Kõrgõzstani taotluse üle kohaldada GSP+ erikorda ja loodab, et Tadžikistan ja Usbekistan järgivad tema eeskujut;

91. peab oluliseks kõigi Kesk-Aasia riikide poolt Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) reeglite järgimist ja WTOga ühinemist;

Kolmapäev, 13. aprill 2016

92. tunnistab kooskõlas OECD järelustega, et välismaiste otseinvesteeringute ja VKEde ettevõtlusalased ühendusprogrammid (business linkage programmes – BLPs) on eriti olulised investeeringute ülekanduva mõju mitmekesistamise ja maksimeerimise vahendina, kuna nende abil saavad Kesk-Aasia riigid siduda välismaised otseinvesteeringud tihedamalt sisemajandusega ja suurendada konkurentsivõimet ning samal ajal võimaldavad need saada juurdepääsu rahvusvaheliste turgudele, rahastamisele, tehnoloogiale ja juhtimisoskustele; kutsub sellega seoses Kesk-Aasia riikide valitsusi üles neid programme algatama ja suurendama sidusrühmade kaasatust juba olemasolevates ettevõtlusalastes ühendusprogrammides; juhib tähelepanu asjaolule, et kohaliku tootmise vastavuse tagamiseks rahvusvaheliste kvaliteedistandarditele tuleb kehtestada täiendavad meetmed, nagu selliste koolitusprogrammide pakkumine, mis aitavad VKEdel oma töötajate oskusi parandada, või VKEde toetamine rahvusvaheliselt tunnustatud kvaliteedistandardite omaksvõtmisel;

93. rõhutab, et piirkonna säästva majandusarengu seisukohast on äärmiselt oluline parandada piirkondlikku integratsiooni, suurendada piirkonnasisest kaubandust, keskenduda transpordivõrkudele ja logistikateenustele, parandada ärikeskkonda ning õiguslikku ja regulatiivset raamistikku, eriti VKEde jaoks;

94. tuletab meelde, et Kesk-Aasia piirkonnas esineb palju tuberkuloosi nakatumise juhtumeid; rõhutab, et oluline on tuberkuloosiravi järjepidevus tärkava turumajandusega riikides, kes ei saa enam kahepoolset ELi abi, võttes arvesse teatavate tuberkuloosivõrdte ravimresistentsuse tekke võimalikkust;

Energeetika, keskkond, vesi ja transport

95. rõhutab vajadust intensiivsema dialoogi järele taristu, sh energia- ja transpordivõrkude ning kiirete internetiühenduste arendamise valdkonnas;

96. märgib, et koostöö energeetika vallas on ELi ja Kesk-Aasia vahelistes suhetes esmatähtis; peab piirkonda ELi jaoks võimalikuks energiajulgeoleku lisaallikaks, eelkõige koostöö võimaliku tihendamise poolest Kasahstani ja Türkmenistaniga; tuletab meelde, kui tähtis on, et ELil oleks turvaline, stabiilne ja vastuvõetava hinnaga energiavarustus kooskõlas energialiiduga ning arvestades selle tähtsust liidu üldise julgeoleku seisukohast; rõhutab seepärast vajadust, et energiavarustus ja selle mitmekesistamine oleksid ELi ja Kesk-Aasia strateegia põhielement, ning kutsub ELi tegema rohkem jõupingutusi energiaturu integreerimiseks, mis on kõigi poolte huvides, sest see aitab mitmekesistada energiavarustust; kutsub selleks üles kahekordistama jõupingutusi, et saavutada eesmärk laiendada lõunakoridori Kesk-Aasiale ja Kaspia-ülest gaasijuhet; rõhutab siiski, et energiavaldkonna lepingud ja dialoogid peavad kindlasti hõlmama inimõiguste küsimusi;

97. võtab teadmiseks, et EL toetab energiaprojekte, millega võidakse pikendada lõunakoridori, muu hulgas Kaspia merd ja võib-olla Iraani läbivate marsruutide kaudu; kutsub siiski ELi üles viima läbi selliste projektide põhjalikud teostatavusuuringud, sh keskkonna- ja sotsiaalmõju hindamised;

98. toetab seda, et EL edendab taastuvenergiat, energiatõhusust ja energiaturgude integreerimist Kesk-Aasias naaberriikide ja ka ELi turgudega;

99. kordab oma arvamust, et loodusvaradest saadava tulu uuesti investeerimine on keskse tähtsusega jätkusuutliku sotsiaal-majandusliku arengu jaoks;

100. soovib paremat kooskõlastamist ja uusi jõupingutusi Itaalia ja Rumeenia juhitud olulise vee ja keskkonna piirkondliku platvormi raames;

101. pooldab ELi ennetavama rolli suurendamist keskkonda säästvas arengus; rõhutab selles kontekstis mäetööstuse läbipaistvuse algatuses edendatavate keskkonnasäästlikkuse põhimõtete tähtsust loodusvarade töötlemisel ja kaevandamisel piirkonnas; märgib, et piirkonnas järgivad seda algatust ainult Kasahstan ja Kõrgõzstan ning 2015. aastal peatati ajutiselt Tadžikistani kandidaatriigi staatus;

Kolmapäev, 13. aprill 2016

102. märgib murega, et kliimamuutuste süveneva mõju kõrval püsivad jätkuvalt paljud nõukogude ajast pärit teravad keskkonnaprobleemid, mis on seotud näiteks möödunud aastakümnetel toimunud jälgimata ja jätkuva tuumasaastega ning tuumapolügoonide kiiremas korras puhastamise, tööstus- ja kaevandamistegevuse, loodusvarade jätkusuutmatu kasutamise, pinnase ja ökosüsteemide seisundi halvenemise, õhusaaste, kõrbestumise ning eelkõige katastroofiliselt ebamajandusliku veekasutusega; nõuab tungivalt, et komisjon tugevdaks sellega seoses tehnilise abi andmist, abistaks ressursside kasutuselevõtul ning pakuks nende probleemidega tegelemiseks Euroopa oskusteavet ja häid tavaid;

103. nõuab, et EL jätkaks finants- ja tehnilise abi andmist tervishoiu-, humanitaar-, keskkonna- majandus- ja teadlikkusega seotud küsimustes, mis on seotud Kirde-Kasahstanis Semej (varem Semipalatinsk) linna lähedal asuvas Semipalatinski tuumapolügoonis minevikus NSVLi tehtud tuumakatsetuste tagajärgedega;

104. peab tervitatavaks ja ergutab täiendavaid jõupingutusi kliimamuutustega kohanemisel ja neile vastupidamise suurendamisel ning nõuab, et Kesk-Aasia riigid annaksid asjakohase panuse 2015. aasta Pariisi kliimakonverentsi edukusse;

105. kutsub ELi tõhustama oma katastroofiohu vähendamise ja vastupanuvõime suurendamise programme Kesk-Aasias, mis on väga looduskatastroofialdis piirkond ja kus on suur keskkonnakatastroofide ja kliimamuutuste oht;

106. peab väga muret tekitavaks Kasahstani saiga-antilooikarjade massilist suremist 2015. aasta mais; nõuab, et EL aitaks teadusuuringute ja keskkonnameetmetega hoida ära võimalikke tulevasi juhtumeid;

107. kutsub ELi rohkem pingutama, et edendada Kesk-Aasia riikide koostööd veemajanduse vallas;

108. soovib ELil veelgi enam tähtsustada ja kasutada oma nn veediplomaatiat, et hõlbustada veeressursside paremat piiriülest majandamist ja vahendada erimeelsuste lahendamist, muu hulgas edendada avatud ja mõjusaid raamistikke, eriti Roguni tammi küsimuses; nõuab sellega seoses, et EL stimuleeriks ja ergutaks veelgi rahvusvaheliste konventsioonide ja õiguslike põhimõtete järgimist ühiste veevarude küsimustes;

109. kutsub piirkonna riike üles, kui nad ei ole seda juba teinud, allkirjastama ja ratifitseerima ÜRO Espoo ja Århusi veeprobleeme käsitlevad konventsioonid ning kaasama kodanikuühiskonda nende rakendamisel;

110. nõuab uusi jõupingutuste tegemist, et tulla toime ja võidelda Araali mere kokkukuivamisest tingitud keskkonnakatastroofi traagiliste tagajärgedega; nõuab, et komisjon toetaks rohkem Araali mere rahvusvahelist fondi, ja kutsub Euroopa välisteenistust käsitlema seda küsimust prioriteedina oma regulaarses suhtlemises Usbekistaniga;

111. juhib tähelepanu asjaolule, et Hiina, ELi ja Venemaa jaoks on otsustava tähtsusega ehitada välja piki Siiditeed kulgev strateegiline, tänapäevane ning koostalitlusvõimeline maantee- ja raudteefrastruktuuri süsteem ning piirkonna edukas integreerimine tänapäevase ja usaldusväärse infrastruktuuri abil annab suurepärase võimaluse mitte ainult tihedamaks majanduslikuks integratsiooniks piirkonnas, vaid ka inimeste liikuvusele ja kultuurivahetusele kaasaaitamiseks, mis omakorda loob parema keskkonna õigusriigi põhimõtete ja demokraatia edendamiseks;

112. kordab, et EL on valmis jagama oma kogemusi ja oskusteavet, et edendada ohutus-, turvalisus- ja keskkonnavalaste standardite vastuvõtmist ja jõustamist kõigi transpordiliikide puhul ning aidata luua ühendusi Euroopa ning Kaukaasia ja Kesk-Aasia vahelise transpordikoridori ulatuses; toetab eeskätt ELi jätkuval jõupingutusil ohutu ja turvalise õhu- ja meretranspordi väljaarendamiseks Kesk-Aasias;

Kolmapäev, 13. aprill 2016

113. ergutab ELi tegevuse koordineerimist Hiina transpordipoliitikaga piirkonnas;

Piirkondlik koostöö, julgeolekuohud ja piirikontroll

114. ergutab ELi laiendama Kesk-Aasiat käsitlevat dialoogi asjaomaste piirkondlike ja rahvusvaheliste organisatsioonidega ning Kesk-Aasia riikide naabrite ja piirkonna teiste aktiivsete riikidega;

115. ergutab ELi suurendama ühenduvust, tehes koos Kesk-Aasia riikidega selgeks tõhustatud koostöö valdkonnad, eelkõige seoses transpordi ja energiaga; rõhutab, et esmatähtsana tuleb käsitleda integratsiooni Kesk-Aasia riikide seas ja vahel ning integreerumist rahvusvaheliste turgudega ja koridoridega;

116. on veendunud, et EL peaks koostöös liikmesriikidega jätkama konkreetsete piirkondliku integratsiooni ja usalduse suurendamise meetmete edendamist, tunnustades samas üksikute Kesk-Aasia riikide või riikide rühmade edusamme, mis on saavutatud tänu tihedamale koostööle; on seisukohal, et ELi meetmed peaksid olema kohandatud iga riigi vajadustele ja eripärale; rõhutab, et piirkonna riikide vahel tuleb süvendada poliitilist dialoogi ja soodustada usalduse suurendamise meetmeid;

117. peab piirkonna majandusintegratsiooni süvendamist tähtsaks elemendiks stabiilsuse ja rahu saavutamiseks piirkonnas;

118. rõhutab kõigis poliitikavaldkondades OSCE ja ÜROga koostöö tegemise tähtsust;

119. palub ELil kaasata ajutiselt ka Mongoolia teatavatesse Euroopa Kesk-Aasia strateegia aspektidesse;

120. tõdeb, et peamised Kesk-Aasia strateegias sedastatud ohud ja probleemid on endiselt aktuaalsed;

121. on seisukohal, et EL peaks ergutama piirkondlikku koostööd, eelkõige ühistes küsimustes ja probleemides, ning et ühised huvid peaksid olema tähtsamal kohal kui asjaomaste riikide erisused;

122. märgib, et lahendamata rahvusküsimused, võimu rahumeelse ülemineku väljavaadete puudumine ja mittekaasav valitsemine võivad tekitada Kesk-Aasia riikides ebastabiilsust ja äärmuslust ning seetõttu on suure kahtluse all, kas on võimalik tulemuslikult ellu viia ELi Kesk-Aasia strateegia peamisi huve;

123. toetab ELi pikaajalist eesmärki muuta loomisjärgus olev ELi ja Kesk-Aasia kõrgetasemeline julgeolekualane dialoog tõeliseks koostööfoorumiks, kus tegeldakse ühiste julgeolekuprobleemide lahendamisega piirkonnas ja väljaspool seda, nt Afganistani sõja ülekanduv mõju, sh nn Islamiriigist tulenev oht, uimastikaubandus, inimkaubandus, vägivaldne äärmuslus ja terrorism ning keemiline, bioloogiline, kiirgus- ja tuumaohut (KBRT); rõhutab, et tähtsad ja soodsa mõjuga on piirkondlikud koostööprogrammid, sealhulgas piiriülese koostöö tihendamise ja piirijulgeoleku programmid, nagu piirihaldusprogramm Kesk-Aasias (BOMCA) ja Kesk-Aasia uimastitevastase tegevuse programm (CADAP); on veendumusel, et dialoogis tuleb käsitleda ka inimeste turvalisust, mitte ainult riiklikku julgeolekut; kordab ELi kindlat kavatsust arendada Kesk-Aasia riikidega nii piirkondlikke kui ka kahepoolseid julgeolekudialooge, tagades Afganistani suurema osalemise koostöös asjaomaste piirkondlike partneritega, eelkõige ÜRO Kesk-Aasia ennetava diplomaatia piirkondliku keskusega (UNRCCA);

124. võtab teadmiseks, et vastu on võetud Kesk-Aasia uimastitevastase tegevuse programm aastateks 2014–2020; on siiski mures oopiumi kasvatamise rekordilise mahu ja sellega kaubitsemise pärast, mille marsruut kulgeb Afganistanist läbi Kesk-Aasia; nõuab, et Euroopa välisteenistus ja komisjon tegeleksid organiseeritud kuritegevuse ja eliidi uimastikaubanduses osalemise probleemiga ning rahvatervisele avaldatava negatiivse mõjuga piirkonnas;

Kolmapäev, 13. aprill 2016

125. soovib veel kord viia Kesk-Aasia piirihaldusprogrammi BOMCA ja Kesk-Aasia uimastite vastase tegevuse programmi arengukoostöö rahastamisvahendist üle stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendisse;

126. nõuab, et EL jätkaks stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendist rahastatavate piirkondlike abiprogrammidega, mille eesmärk on konfliktide ennetamine ja rahu kindlustamine, sh kogukondade ja rahvuste vahelise leppimise edendamine, ning Kesk-Aasia riikide piiride märkimine;

127. peab tervitatavaks Šveitsi ja ÜRO Arenguprogrammi (UNDP) rahastatud projekti „Piiriülene koostöö kestva rahu ja säästva arengu nimel“, mille eesmärk on luua kestvat rahu ja säästvat arengut soodustavam keskkond Kõrgõzstani ja Tadžikistani vahelistel piiriülestel aladel;

128. rõhutab 2007. aastast Aşgabatias asuva ÜRO Kesk-Aasia ennetava diplomaatia piirkondliku keskuse (UNRCCA) ja OSCE rolli konfliktide ennetamisel piirkonnas;

129. kutsub ELi üles toetama ÜRO Kesk-Aasia ennetava diplomaatia piirkondliku keskuse (UNRCCA) algatusi ja keskuse järelevalve all pöörama tähelepanu veeküsimustele ning alustama dialoogi viie riigi vahel piiriülese reostusega tegelemiseks;

130. palub komisjonil uurida ebasoodsaid tagajärgi, mida võivad tekitada veevarudele juurdepääsu küsimused Kesk-Aasia stabiilsusele ja julgeolekule, ning jälgida tähelepanelikult kõiki arenguid;

131. märgib murelikult, et USA 2015. aasta inimkaubanduse aastaaruandes⁽¹⁾ on Türkmenistan ja Usbekistan paigutatud nn järelevalvenimekirja, mis tähendab, et inimkaubanduse ohvrite arv nendes riikides kasvab; palub ELi inimkaubandusevastase võitluse koordinaatoril toetada Türkmenistani ja Usbekistani võitluses inimkaubandusega, mis kahjustab inimväarikust ja millega kaasneb sageli psühholoogiline terror ja füüsiline vägivald ning mis tuleb seetõttu kaotada; palub liikmesriikidel rõhutada seda olulist teemat oma suhetes nende riikidega;

132. peab oluliseks ELi ja Kesk-Aasia riikide koostööd terrorismi ennetamisel ja terrorismiga võitlemisel; on sügavalt mures selle pärast, et osaliselt poliitilisest marginaliseerumisest ja kehvadest majanduslikest väljavaadetest ajendatuna sõidab aina rohkem Kesk-Aasia kodanikke Lähis-Idasse, et võidelda Islamiriigi, al-Nusra ning teiste terroristlike ja äärmusorganisatsioonide ridades või neid muul viisil toetada; mõnab, et kui märkimisväärne osa radikaliseerunud Kesk-Aasia kodanikest naasevad oma kodumaale, võivad nad ohtu seada julgeoleku ja stabiilsuse terves Kesk-Aasias, Afganistanis, Iraanis, Venemaal, Hiinas ja Indias;

133. ergutab ELi koos Kesk-Aasia riikide valitsustega tegelema Islamiriigi ridadesse võitlejate ja toetajate värbamise ühise probleemiga, keskendudes poliitilistele ja haldusalastele puudujääkidele, nt edendades usuvabadust ja kaitstes samas ilmalikke põhiseadusi ning vaadates läbi diskrimineerivad seadused ja poliitika, viies ellu nii meestele kui ka naistele mõeldud teavituseprogramme, keskendudes ebasoodsas olukorras olevate noorte tööhõivele, pidades esmatahtsaks poliitilisi reforme ning tagades julgeolekuteenistuste parema kooskõlastatuse, samuti õppides Euroopa ja Aasia kogemustest islamiäärmuslaste rehabiliteerimisel ja taasintegreerimisel;

134. on seisukohal, et rahvusvaheline koostöö, sh Venemaa ja Hiinaga, on tähtis islamiäärmusluse suureneva ohuga tegelemiseks Kesk-Aasias; kutsub kõiki piirkonnas mõju omavaid rahvusvahelisi osalejaid ergutama Kesk-Aasia riike tegema ühiseid jõupingutusi, et kooskõlastada paremini oma julgeolekuteenistuste koostööd, muu hulgas luureandmete jagamise valdkonnas; rõhutab, et selline koostöö peaks olema kooskõlas nende rahvusvaheliste inimõigustealaste kohustustega;

⁽¹⁾ Koostaja: USA välisministeerium

Kolmapäev, 13. aprill 2016

135. on sügavalt mures Põhja-Afganistani julgeolekuolukorra halvenemise ning tagasilöökide ohu pärast piirkonna sõjalisele ja poliitilisele stabiilsusele; peab tervitatavaks ELi Afganistani ja Kesk-Aasia strateegia sidususe suurendamist; rõhutab siiski vajadust seostada paremini ELi Kesk-Aasia lähenemisviisi Afganistaniga ja kohandada praegust poliitikat Afganistani käsitleva 2014. aasta järgse strateegiaga; julgustab kaasama Afganistani piirkonna stabiilsuse ja julgeoleku tagamise programmidesse; ergutab Kesk-Aasia riikide valitsusi võtma ennetavama rolli ja osalema laiemas koostöös stabiilsuse saavutamiseks Afganistanis; rõhutab vajadust inimeste julgeoleku, terrorismivastase, sisserände ja uimastikau-banduse vastase strateegia piirkondliku kooskõlastamise järele;

136. palub nõukogul, komisjonil ja Euroopa välisteenistusel käsitleda oma suhetes Kesk-Aasia riikidega esmatahtsana julgeolekusektori reformi, sh parem rahastamine ja väljaõpe, edendades usuvabadust ilmalike põhiseaduste raames, terrorismivastase võitluse ennetavaid aspekte ja endiste džihadistide rehabiliteerimise jõupingutusi, mis peaksid kuuluma islamiäärmusluse vastase tegevuse üldisesse strateegiasse; peab kahetsusväärseks asjaolu, et Kesk-Aasia riikide julgeolekusektori reformimise hädavajalikkusele vaatamata ei ole EL seda oma strateegiasse lisanud; väljendab sellega seoses heameelt Kasahstanis tehtud edusammude üle, mida võib pidada kogu piirkonna reformimise alguseks; palub ELil välja töötada julgeolekusektori reformimise eriprogrammid Kõrgõzstani ja võib-olla ka Tadžikistani jaoks, keskendudes õigusriigi põhimõtetele ja inimõiguste standarditele kriminaalõiguses ning tsiviilkorrakaitsesele;

137. avaldab tunnustust Kesk-Aasia tuumarelvavaba tsooni jätkuvale rakendamisele viies Kesk-Aasia riigis;

138. palub liikmesriikidel sarnasemalt tõlgendada ja rakendada ning järgida rangelt relvaekspordi kontrolli käsitleva ELi 2008. aasta ühiseisukoha kaheksat kriteeriumit; tunneb sellega seoses muret asjaolu pärast, et mõned Euroopa ettevõtjad on eiranud ühist seisukohta pärast kahepoolsete lepingute sõlmimist teatavate liikmesriikide poolt;

139. palub liikmesriikidel lõpetada valmis sekkuvate jälgimissüsteemide ekspordimise piirkonna riikidesse, kui on piisavalt alust arvata, et neid süsteeme võidakse kasutada ajakirjanike, poliitikategelaste ja inimõiguste kaitsjate vastu; kutsub komisjoni muutma Euroopa ekspordikontrolli süsteemi, et ennetada selliste sekkuvate süsteemide sattumist valedesse kättesse;

Konkreetsete riikidega seotud küsimused

140. rõhutab, et alljärgnevad eri riike puudutavad punktid sisaldavad vaid esmatahtsaid küsimusi ega ole seepärast kõikehõlmavad;

Kasahstan

141. rõhutab, et sügavamad poliitilised ja majandussuhted peaksid põhinema ühistel väärtustel; märgib, et Kasahstan on esimene Kesk-Aasia partner, kellega EL on lõpetanud läbirääkimised laiendatud partnerlus- ja koostöölepingu üle ja lepingu allkirjastanud; seoses lepingu lõpliku vormistamisega oodatakse, et Kasahstan hakkaks aktiivselt tegema konkreetseid poliitilisi ja demokraatlikke reforme, mis tulenevad tema rahvusvahelistest kohustustest ja lubadustest; leiab, et 100sammuline programm on katse tegelda riigis kiireloomuliste reformidega;

142. rõhutab sellega seoses Euroopa Parlamendi 22. novembri 2012. aasta soovitusi ELi ja Kasahstani vahelise laiendatud partnerlus- ja koostöölepingu üle peetavate läbirääkimiste kohta, mis olid otsustava tähtsusega Euroopa Parlamendi nõusoleku saamisel uue laiendatud partnerlus- ja koostöölepingu sõlmimiseks ning on seda ELi ja Kasahstani tulevase koostöö seisukohast;

Kolmapäev, 13. aprill 2016

143. on äärmiselt mures ajakirjandus-, sõna-, ühinemis- ja kogunemisvabaduse üha ulatuslikuma kärpimise pärast; kordab ja rõhutab, et uue laiendatud partnerlus- ja koostöölepingu läbirääkimistel saavutatud eduga on seostatud konkreetseid ja käegakatsutavaid edusamme poliitiliste reformide valdkonnas; palub Kasahstanil teha kõik endast oleneva, et tagada oma õigusaktide kooskõla Euroopa Nõukogu standarditega, ja palub, et riik tagaks põhivabaduste täieliku kasutamise ilma omapoolsete piirangute kehtestamiseta; kutsub Kasahstani ametivõime võtma konkreetseid ja tõhusaid meetmeid, et täita kogunemis- ja ühinemisvabaduse õigusega tegeleva ÜRO eriraportööri soovitusi, mis sisalduvad tema 2015. aasta jaanuaris toimunud Kasahstani lähetuse tulemuste aruandes; ergutab Kasahstani sellega seoses läbi vaatama ja muutma oma uue kriminaalkodeksi laimu käsitleva osa, sest see kahjustab põhivabadusi; väljendab sügavat muret mittetulundusühenduste seaduse pärast, mis vähendab valitsusväliste organisatsioonide sõltumatust ja seab isegi ohtu nende olemasolu Kasahstanis, ning nõuab selle läbivaatamist;

144. tuletab Kasahstanile meelde tema demokraatliku reformi läbiviimise kohustusi OSCE raames ning nõuab, et Kasahstan kui ÜRO Inimõiguste Nõukogu liige aastatel 2013–2015, 2017. aasta rahvusvahelise EXPO korraldaja ja ÜRO Julgeolekunõukogu mitteamalalise liikme kandidaat aastateks 2017–2018 viiks oma välispoliitika eesmärgid kooskõlla tähtsate kodumaiste poliitiliste reformidega;

145. rõhutab, et 20. märtsi 2016. aasta valimisi jälginud OSCE/ODIHRi rahvusvahelise valimisvaatlusmissiooni esialgsete järelduste kohaselt on Kasahstan veel kaugel OSCE ees võetud demokraatlike valimiste alaste kohustuste täitmisest, kuigi mõningaid edusamme oli märgata; ergutab Kasahhi ametivõime võtma vastu vajalikke meetmeid selleks, et täita täielikult kõiki OSCE/ODIHRi soovitusi;

146. nõuab kõigi poliitvangide, sh opositsioonierakonna Alga! juhi Vladimir Kozlovi vabastamist;

147. tunnustab Kasahstani positiivset rolli 2013. aasta E3+3 Iraani tuumaprogrammi läbirääkimiste korraldamisel ja hõlbustamisel, riigi panust üleilmsetesse tuumajulgeoleku ja -ohutuse algatustesse, sh Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri (IAEA) juhitava ja 2017. aastal tegevust alustava uue rahvusvahelise tuumkütuse panga loomine, katset olla vahendajaks Venemaa ja Ukraina kriisis ning teeneid Süüria opositsiooni konsultatsioonide pidamisel;

148. tunneb heameelt asjaolu üle, et Kasahstan jõudis 2015. aastaks WTOga ühinemise protsessi lõppjärku;

Kõrgõzstan

149. peab kahetsusväärseks Kõrgõzstani tagasilangust, kuna tegemist on piirkonna riigiga, millele EL pani kõige suuremaid lootusi demokraatlike eesmärkide saavutamisel;

150. kiidab Kõrgõzstani edusammude eest, mida kinnitasid hiljutised parlamendivalimised; märgib, et need toimusid rahulikult ja läbipaistvus on märkimisväärselt paranenud; tunneb heameelt Kõrgõzstani 4. oktoobri 2015. aasta parlamendivalimiste OSCE vaatlusmissiooni tulemuste üle, milles rõhutati, et hääletajatel oli lai valikuvõimalus ja valimiskampaanias oli konkurents; väljendab siiski muret selle pärast, et hääletamise eeltingimuseks olnud biomeetriliste andmete kohustuslikul registreerimisel tekkis suuri probleeme hääletajate nimekirjadesse kandmisega; rõhutab, et on vaja rohkem ära teha täielikult toimiva parlamentaarse demokraatia kujundamiseks, olgugi et Kõrgõzstanis, mis oli üks ELi demokraatia toetusprogrammi katseriike, võis algul täheldada julgustavaid märke demokraatlike reformide teostamisest ja arenemisest tõelise mitmeparteisüsteemi suunas;

151. tunneb heameelt asjaolu üle, et Kõrgõzstan on võtnud tagasi piirava välisagentide ja LGBTI-inimeste seaduseelnõu, ning palub tagasi lükata kõik LGBTI-inimesi diskrimineerivad ja kodanikuühiskonna vastased seadused;

Kolmapäev, 13. aprill 2016

152. peab tervitatavaks Kõrgõzstani edukat valimist ÜRO Inimõiguste Nõukogusse ajavahemikuks 2016–2018 ja kutsub Kõrgõzstani kasutama oma peatset liikmesust konstruktiivselt inimõigusküsimustega tegelemiseks;

153. nõuab, et komisjon ja Euroopa välisteenistus aitaksid Kõrgõzstanil tagada õigluse 2010. aasta etniliste kokkupõrgete ohvritele;

Tadžikistan

154. nõuab, et Tadžikistan täidaks rahvusvahelisi inimõigustealaseid kohustusi ning kaitseks kogunemisvabadust ja õiguselukutse esindajate sõltumatust; juhib tähelepanu meedia keerulisele olukorrale pärast seda, kui president allkirjastas uue seaduse, mille kohaselt kogu ametlike sündmusi käsitlev teave suunatakse läbi riikliku infoagentuuri, piirates sellega muu meedia juurdepääsu; palub Tadžikistanil hoiduda sekkumisest valitsusväliste organisatsioonide tegevusse ja nende rahastamist käsitlevate hiljuti vastuvõetud õigusaktide rakendamisest;

155. on mures otsuse pärast keelustada Tadžikistani Islami Taassünni Partei, millele eelnes muret tekitav areng õiguspäraste poliitiliste jõudude mahasurumise ja kriitikute vaigistamise suunas julgeolekukaalutlustel; palub Tadžikistani ametivõimudel täita 1997. aasta rahulepingu järgseid kohustusi ja võtta vajalikke meetmeid sõnavabaduse, pluralismi ning vaba ja avatud poliitilise keskkonna tagamiseks;

156. võtab teadmiseks OSCE/ODIHRi valimisvaatlusmissiooni järeldused 1. märtsi 2015. aasta parlamendivalimiste kohta Tadžikistanis, mille kohaselt toimusid valimised piiratud poliitilises ruumis ega suutnud tagada kandidaatidele võrdseid tingimusi;

157. on endiselt mures ELi arenguabi ebatõhususe pärast riigis; nõuab, et Euroopa välisteenistus ja komisjon seaksid esikohale programmid, mille eesmärk on tõkestada piinamine kinnipidamisasutustes ja tagada meediavabadus Tadžikistanis;

158. väljendab heameelt Tadžikistani liitumise üle WTOga 2013. aasta märtsis;

Türkmenistan

159. rõhutab, et Türkmenistan on ühinenud enamiku tähtsamate rahvusvaheliste lepingutega ja on seetõttu kohustatud igas olukorras inimõigusi austama ja kaitsma; väljendab valmisolekut suurendada ELi toetust demokraatia põhimõtete ja inimõiguste valdkonnas, võttes eelkõige täies mahus kasutusele demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi ning kasutades ka muid võimalusi Türkmenistani reformiprotsessi toetamiseks;

160. peab kahetsusväärseks, et aruandeperioodil jäi õigusriigi põhimõtete, inimõiguste ja põhivabaduste valdkonnas olukord praktiliselt muutumatuks, hoolimata teatavatest seadusandlikest jõupingutustest poliitika, kohtusüsteemi, majanduse, ühiskonna ja hariduse vallas; on arvamusel, et rahvusvahelised eksperdid peaksid läbi vaatama uued õigusaktid, juhindudes rahvusvahelistest inimõigustealastest kohustustest;

161. palub liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgel esindajal ning komisjonil võtta ühendust Türkmenistani ametivõimudega ja nõuda konkreetseid meetmeid inimõiguste ja õigusriigi põhimõtete järgimise parandamiseks vastavalt Euroopa Liidu lepingu artiklile 21; nõuab lisaks käimasolevale inimõigustealasele dialoogile, et igal tasandil tõstatataks inimõigustega seotud mureküsimusi; kordab oma üleskutset Euroopa välisteenistusele muuta Aşgabat asuv kontaktasutus võimalikult kiiresti täiemahuliseks ELi esinduseks Türkmenistanis, et muu hulgas suhelda kodanikuühiskonnaga ja jälgida inimõiguste olukorda;

162. rõhutab, et tähtis on jätkata inimõigustealast dialoogi, eriti jätkuva surve avaldamiseks poliitilistel kaalutlustel kinni peetud isikute vabastamiseks ja kadunud isikute saatuse avalikustamiseks;

Kolmapäev, 13. aprill 2016

163. tõdeb, et ELi ja Türkmenistani partnerlus- ja koostöölepingu jõustumine aitaks arendada juba nendevaheliste väljakujunenud suhete täieliku potentsiaali;

164. palub liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgel esindajal ning komisjoni asepresidendil pidada kinni tema eelkäijaga sõlmitud kokkuleppesest seiremehhanismi kohta, tänu millele teavitab Euroopa välisteenus nõuetekohaselt Euroopa Parlamenti partnerlus- ja koostöölepingu rakendamisest pärast selle jõustumist;

165. peab tervitatavaks Türkmenistani ja ELi hiljuti tõhustatud koostööd seoses ühiste sõlmküsimumustega; võtab teadmiseks riigi kohaloleku OSCE 2015. aasta inimõõtmte rakendamist käsitleval kohtumisel ja Türkmenistani kõrgetasemeliste esindajate viibimise ajutise kaubanduslepingu raames 2015. aasta oktoobris toimunud ühiskomitee 15. iga-aastasel kohtumisel;

166. palub Türkmenistanil lõpetada praegu toimuva satelliitantennide eemaldamise ja teatavatele veebisaitidele juurdepääsu tõkestamise kampaania ning teha lõpp sõltumatute ajakirjanike ja kodanikuühiskonna aktivistide hirmutamisele ja ahistamisele;

Usbekistan

167. peab kahetsusväärseks, et EL ei ole sisuliselt püüdnud Usbekistani demokratiseerida, ning kordab taas oma ootust, et EL jätkaks aktiivselt selle eesmärgi saavutamist Usbekistanis; märgib, et Usbekistani valitsus keeldub läbi viimast olulisi reforme; julgustab liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat välja töötama Usbekistani kriitilise, tingimusliku ja sidusa hõlmamise poliitika;

168. mõistab hukka põhiõiguste ja -vabaduste süstemaatilise ja sagedase rikkumise, mis toimub hoolimata täiustatud seaduste vastuvõtmisest selles valdkonnas ning rahvusvaheliste inimõigustealaste õigusaktide ratifitseerimisest; nõuab, et Usbekistani ametiasutused võtaksid sisulisi meetmeid kõigi probleemidega tegelemiseks ning ÜRO piinamisküsimusi käsitleva eriraportööri, piinamisvastase komitee ja inimõiguste komitee kõigi soovitude tõhusaks täitmiseks;

169. nõuab, et Usbekistani ametivõimud vabastaksid kõik isikud, kes on vangistatud kättemaksuks sõna-, ühinemis- ja kogunemisvabaduse rahumeelse kasutamise eest, ning rõhutab vajadust vangide piinamise juhtumite ärahoidmise ja uurimise järele; väljendab muret vanglakaristuste meelevaldse pikendamise pärast; palub Usbekistani ametivõimudel lubada inimõigustega tegelevatel sõltumatutel valitsusvälistel organisatsioonidel töötada takistusteta;

170. tunneb heameelt asjaolu üle, et riigis on tehtud teatavaid edusamme laste töö kasutamise lõpetamisel, ning eriti selle üle, et valitsus on vastu võtnud vastava keelu; tuletab meelde selle keelu rakendamise sõltumatu ja erapooletu seire vajalikkust; kordab, et tuleb lõpetada sunniviisiline töö iga-aastase puuvillakoristuse ajal, ja julgustab ühtlasi valitsust võtma lisakohustuse jätkata konkreetsete jõupingutuste tegemist (nt tegevuskava), et kaotada sunniviisiline töö kooskõlas ILO ja Maailmapanga soovitudega;

171. tuletab meelde, et Euroopa Parlament on otsustanud mitte arutada nõusoleku andmist ELi ja Usbekistani vahelise partnerlus- ja koostöölepingu protokollile, millega laiendatakse lepingu sätteid kahepoolsele tekstiiltoodetega kauplemisele, kuni leiab kinnitust, et ellu on viidud konkreetset reformid, mis on andnud arvestatavaid tulemusi, ja on tagatud, et Usbekistanis on asutud tulemuslikult likvideerima nii lapstööjõu kui ka sunniviisilise töö kasutamist;

172. on sellega seoses arvamusel, et teatav osa ELi arenguabist Usbekistanile, sh riigi parlamendi suutlikkuse suurendamine, oli valesti suunatud ning tuleks ümber suunata hoopis otstarbekamatesse valdkondadesse, nagu maaelu areng või keskkonnajuhtimine ja veemajandus;

Kolmapäev, 13. aprill 2016

173. väljendab sügavat muret Usbekistani Islamiliikumise tegevuse pärast, mis kinnitas 2015. aasta augustis oma lojaalsust Islamiriigile ning on värvanud Kesk-Aasias tuhandeid džihadiste;

o

o o

174. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, Euroopa välisteenistusele, ELi Kesk-Aasia eriesindajale ning Kasahstani, Kõrgõzstani, Tadžikistani, Turkmeenia ja Usbekistani valitsustele ja parlamentidele.
